

Hagyomány, trendek és innováció – fenntarthatóság.

Az IFLA fenntarthatósági törekvései, eredményei az egyes elnöki ciklusokban¹

BARÁTNÉ HAJDU Ágnes

Előzmények²

A Könyvtári Egyesületek és Szervezetek Nemzetközi Szövetsége (IFLA – International Federation of Library Associations and Institutions) stratégiai törekvéseiben mindig is jelentős szerepet játszott a nemzetközi kultúrpolitika, a szakmapolitikai törekvések formálása és ezek könyvtári területre történő adaptálása. A könyvtárak képviseletének magától értetődő területe az olyan világszervezetekkel való együttműködés, amelyek globális hatással vannak társadalmainkra, átfogó programmal rendelkeznek a Földünket érintő kérdéseket illetően. Ezek között is kiemelkedő jelentőségű az együttműködés az ENSZ-szel (Egyesült Nemzetek Szervezete – United Nations), különösen pedig a kulturális kérdésekkel foglalkozó UNESCO-val (Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete – United Nations Educational Scientific and Cultural Organisation). Az együttműködés kezdeti lépéseit *Wilhelm Munthe* nevéhez köthetjük (IFLA-elnök: 1947–1951)³, aki kezdeményezte és aláírta a kölcsönös elismerési szerződést az IFLA és az UNESCO között. Az IFLA ezen kívül további nemzetközi

nem kormányzati és civil szervezetekkel, illetve testületi támogatókkal is együttműködik, például a következőkkel: International Publishers Association (Kiadók Nemzetközi Egyesülete – IPA); International Council on Archives (Levéltárak Nemzetközi Tanácsa – ICA); International Committee of the Blue Shield (Kék Pajzs Nemzetközi Bizottság – ICBS).⁴

Az elnökök szerepe

A közelmúlt eseményeinek, törekvéseinek gyökerei önmagukban is értelmezhetők, de sokkal inkább a század néhány szemléletformáló, meghatározó elnökének tevékenységéhez köthetők.⁵ A kiemelt gon-

dolatok nem csupán jelentőségükben számottevőek, hanem abban is, hogy beépültek az IFLA kultúrpolitikájába, így a fenntarthatóság fontos elemei lesznek, de néhány törekvő hagyománnyá is nemesülhet. *A fenntarthatóság nem csupán az ENSZ törekvéseihez való adaptálást jelenti, hanem ennél sokkal tágabb körben értelmezhető és értelmezendő, így akár kulturális örökségünk ápolásának egyik fontos előfeltételeként is.* Az alább felsorolt, a mához közeledve egyre részletezőbb összefoglalások nem tekinthetők az egyes elnökök tevékenységei esszenciájának, csupán néhány kiemelt elemének, amelyek témánkhoz kapcsolódnak.

1. kép

Hét IFLA-elnök Christine Mackenzie első elnöki fogadásán az athéni ausztrál nagykövetségen. A képen balról jobbra: Ellen Tise, Claudia Lux, Donna Scheeder, Glòria Perez-Salmerón, Christine Mackenzie, Sinnika Sipilä és a jelenlegi elnök, Barbara Lison. A képről csak Ingrid Parent hiányzik, aki nem tudott eljönni Athénba.⁶

Claudia Lux (2007–2009) nemzetközi aktivitása és súlya, kultúrpolitikai törekvései új pályára állították a nemzetközi szövetség addigi működését. A befogadó, adaptáló attitűdöt felváltva a kezdeményező szerep előretörése fémjelezte elnöki tevékenységét. Jelmondata: *A könyvtárak vannak napirenden.* Mun-

kásságát a stratégiákban való gondolkodás jellemezte, melyet egyértelműen áthatott az információhoz való szabad hozzáférés elve. Kezdeményezően lépett fel számos nemzetközi és helyi szervezettel való együttműködés során, beleértve az ENSZ-t és az UNESCO-t is.

Ellen Tise (2009–2011) munkássága szerves folytatása volt Claudia Luxénak. Ennek oka elsősorban nem kizárólag abban a struktúrában keresendő, melyben az IFLA-elnökök követik egymást. Megválasztása után a leendő elnök (president-elect) csak két év múlva kerül hivatalba, így időt kap arra, hogy közelebbről megismerje az IFLA működését, miközben nemzetközi fórumokon már képviselheti a szervezetet, támogatja az aktuális elnököt és a stratégiai célkitűzéseket igyekszik megvalósítani. Az elnök és a megválasztott elnök között így gyakran nem kizárólag munkakapcsolat, hanem barátság is kialakulhat – ez történt ebben az esetben is. Az IFLA-elnökök és utódaik közötti legismertebb barátság az övék. Talán ezért is tekinthető elnöki szerepvállalásuk oly egységesnek és folytatólagosnak. Ellen Tise választott jelmondata: *A könyvtárak vezetnek el a tudáshoz való hozzáféréshez*. Nem véletlen, hogy elnöki tevékenysége idején alakult szekcióvá és tartotta meg első nyilvános ülését a Tudásmenedzsment Szekció,

hisz ekkorra már Dél-Afrikában komoly hagyományai voltak a tudásmenedzsment módszereinek, tanították az egyetemeken. Ékesen bizonyította ezt a Durbanban rendezett IFLA WLIC (World Library and Information Congress) szatellit-konferenciája 2007-ben. 2013-ban a szingapúri 79. WLIC konferencián Ellen Tise maga is a téma előadójaként mutatkozott be.⁷

Ingrid Parent (2011–2013) Ellen Tise-hoz hasonlóan az egyetemi könyvtárak világából került megválasztásra, de az életpályáján több közigazgatási munkakör is szerepelt a megelőző években. Jelmondata: *A könyvtárak egy erő a megújulásért*. Programjának kulcsszavai: Beemelés, Átalakítás, Innováció, Konvergencia. Tevékenységére az addigi eredmények összegzése és a megújulás igényének megfogalmazása jellemző. Elnöksége idején rendezték meg 2012-ben Helsinkiben a 78. WLIC konferenciát, melynek jelmondata:

Könyvtárak most! Inspirálni, meglepni, képessé tenni

Ennek elemei azóta számos stratégiában visszaköszönnek, hiszen a jelmondatnak megfelelően programjai közül megannyi meglepő, inspiráló, emlékezetes és megismételhetetlen volt.⁸

Sinnika Sipilä (2013–2015) jelmondata: *Erős könyvtárak az egyenlő és innovatív társadalmakért!* Megválasztása után, az elnöki program kidolgozása kapcsán (2011–2013) számos stratégiai dokumentumot készítettek. Ezek közül a legjelentősebb a *Trendjelentés (Trend Report)*⁹, melyet 2013 augusztusában mutattak be a szingapúri 79. IFLA WLIC konferencián.¹⁰ Ez az egészen új stílusú dokumentum számos nemzeti és nemzetközi megbeszélést, folyamatot, adaptációt indított el. Ezt elősegítette, hogy egy online platformot hoztak létre a szervezet honlapján, a *Trend Report platformot*.¹¹ Itt adtak teret a hozzászólásoknak, a különböző prezentációknak, a nemzeti programokról szóló híradásoknak, megbeszéléseknek, de itt osztották meg a *Trendjelentés*-sel kapcsolatos IFLA híreket, anyagokat is. Az első, Sinnika Sipilä nevéhez köthető kiinduló trendek a következők voltak:

1. Az új technológia kiterjeszti az információhoz való hozzáférést, ugyanakkor korlátokat is állít.

2. Az online tanulás átalakítja és megváltoztatja a hagyományos oktatást.
3. Az adatvédelem és a magánélet határai újradefiniálódnak.
4. A hálózatba kapcsolt társadalmakban új vélemények és csoportok vonják magukra a figyelmet és jutnak szerephez.
5. Az új technológiák átalakítják a globális információs gazdaságot.¹²

A nemzetközi folyamatok koordinálása és a platform lehetőségének biztosítása nagyon hamar kézzelfogható eredményre vezetett. 2013. november 26-án jelent meg a *Riding the waves or caught in the tide? Navigating the evolving information environment. Insights from the IFLA Trend Report*¹³ című kiadvány, melyben összegyűjtötték a *Trendjelentés*-sel kapcsolatos hozzászólásokat, eseményeket. 2013 augusztusától novemberig több mint 2000 letöltés történt csupán erről az oldalról.

A *Trend Report platformon* a fenti célkitűzések mellett már megjelennek a mozgósításra szolgáló online marketingeszközök, a sztorik gyűjtése, a fényképalbumok megosztása, a fordítások összegyűjtése és az eseménynaptár. A honlap legfontosabb küldetése talán a rendszeres aktualizálások összegyűjtése és

egyben a változások, az innovációk szemléltetése mind analitikusan, mind vizuálisan.¹⁴

- *IFLA Trend Report 2016 Update*¹⁵
- *IFLA Trend Report 2017 Update*¹⁶
- *IFLA Trend Report 2018 Update*¹⁷
- *IFLA Trend Report 2019 Update*¹⁸
- *IFLA Trend Report 2021 Update*¹⁹

A *Trend Report* hazai visszhangja is jelentős, és folyamatosan jelen van a könyvtári közéletben, tetten érhető és segít az egyes stratégiák kidolgozásában, de a konkrét körülmények értelmezésében és a szolgáltatásaink kialakításában is. Számos írás, konferencia, előadás foglalkozik a témával. Ezek között meghatározónak tekinthető a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 2016 novemberében tartott *Fejlesztés, fenntarthatóság, esély az IFLA trendek és a Lyoni deklaráció tükrében* című konferenciasorozat, illetve a következő évben kiadott *IFLA trendek röviden* című kiadvány, amelyben nemcsak az *IFLA Trendjelentés* legfontosabb elemeit vettük sorra, hanem a 2016-os frissítés is megjelenik már benne.²⁰

Az IFLA Igazgatótanácsa 2017-ben a 83. IFLA WLIC konferencián Wrocławban a *Trendjelentés* fontosságát hangsúlyozva azt a stratégiai határozatot hozta, hogy – tekintettel a gyorsan változó vagy váratlanul jelentkező környezeti kihívásokra, a frissítések és a nemzeti adaptálások tapasztalataira – 5 évente elemzi és ártértékeli a külső és belső jellemzőket és tendenciákat, de a közbenső időben is szükség van az aktualizálásokra, amelyeket folyamatosan közread. A frissítésekben nagyon különböző írások jelentek meg: esettanulmányok, sztorik, egy-egy résztema vagy újonnan jelentkező trenddel, kihívással foglalkozó tanulmányok kaptak helyet képekkel, infografikákkal illusztrálva. Ezek időnként szisztematikus rendben, máskor esetlegesen követték egymást; kapcsolódhattak az egyes elnöki konferenciák eseményeihez, vagy ettől függetlenül jelentek meg. Általános jellemzőként lehet említeni a komolyan megtervezett, egységes és újszerű képi világot.

Donna Scheeder (2015–2017) jelmondata, a *Könyvtárak: felhívás cselekvésre* remekül szemlélteti elnöki tevékenységét. Számos máig tartó ötlet, akció indult el megválasztása után, ugyanakkor folytatódtak az elődök kezdeményezései is. Ha csak néhány dolgot lehetne kiemelni ebből az időszakból, akkor a *Lyoni nyilatkozatot* (2014), a *Global Libraries Alapítványt* és programot (2016), az IFLA 2016–2021-es időszakra kidolgozott stratégiáját és *Gerald Leitner* főtítkári megbízatását (2016) kellene említeni.

A *Lyoni nyilatkozat* aláírása ugyan még Sinnika Sipilä elnöksége alatt született, de megválasztott elnökként a felkészülése időszakában és beiktatását követően is Donna Scheeder képviselte a nyilatkozat üzenetét, vagyis hogy a megnövekedett információfelhasználás megalapozza és fejleszti az információs műveltséget, mely egyik nélkülözhetetlen alappillére a fenntartható fejlődésnek.²¹ A magyar szakirodalomban is jól ismert Donna Scheeder – akkor még megválasztott elnök – 2015. február 19-i felszólalása az ENSZ közgyűlésén, amelyben felhívta a figyelmet arra, hogy a megnövekedett információs igények kielégítésében elsősorban az olyan információközvetítő intézmények, mint a könyvtárak játszanak jelentős szerepet. „*A leendő elnök asszony emlékeztette a képviselőket, hogy bár nagy figyelmet szentelnek a szegénység különböző megnyilvánulási formáira, fajtáira, mégsem említették eddig az információs szegénységből eredő hátrányokat, annak ellenére, hogy az információ és a tudás megkerülhetetlen alappfeltételei a fenntartható fejlődésnek. Az információhoz való hozzáférés nélkül az embereknek pont az az eszköz, esély hiányzik, amely jobbra teheti az életüket. A hozzáférés lehetőségeinek növekedésével elősegítjük a teljesítmények emelkedését és a kitűzött célok megvalósítását az érintett valamennyi terület tekintetében, beleértve az egészségügyet, az oktatást, az átláthatóságot, valamint a felelősségre vonhatóságot.*”²²

Ettől a beszédétől eredeztethetjük azt, hogy az IFLA, és általa a könyvtáros-egyesületek és könyvtárak deklaráltak is segítenek megvalósítani az ENSZ tagállamai által 2015 januárjában New Yorkban meghatározott új program, a *Fenntartható Fejlődési Célok (Sustainable Development Goals – SDGs)* megvalósítását. A program ugyan 2015 szeptemberétől lépett az addigi *Millenniumi Fejlesztési Célok (Millennium Development Goals – MDGs)* helyébe, de az IFLA már 2015 nyarán különböző tájékoztató anyagokon szemlélteti a lehetséges könyvtári támogatások formáit. Ezeket a dokumentumokat a Magyar Könyvtárosok Egyesülete (MKE) 2015. július 16–18. között megrendezett szolnoki vándorgyűlésén már be is mutattam, hisz remekül illeszkedtek az akkori választott témánkhoz: *A minőség dinamikája: a fejlődő könyvtár.*

Donna Scheeder 2015 augusztus 22-i Cape Town-i beiktatását követő beszédében négy dolgot emelt ki: a *Trendjelentést* és a *Lyoni nyilatkozat* fontosságát, a könyvtári támogatás nélkülözhetetlenségét az ENSZ Fenntartható Fejlődési Célok megvalósításában, valamint a kihívásokra válaszként adott változó könyv-

tárosi kompetenciákat, ezzel is hitet téve ezen elvek képviselője mellett.²³

A Global Libraries Alapítvány²⁴ létrehozását és a program elindítását az tette lehetővé, hogy a Bill és Melinda Gates Alapítvány nagysikerű *ATLA (Access to Learning Award)* projektjének beszüntetése után megmaradt pénz jelenős részét az IFLA-hoz csoportosították át. Az *ATLA Global Libraries* kezdeményezése olyan Egyesült Államokon kívüli közkönyvtárakat, esetleg más hasonló szervezeteket támogatott és/vagy díjazott, amelyek eredményes új módszereket hoztak létre az ingyenes, nyilvános számítógéphasználat és az internetes hozzáférés, az oktatás, az életminőség javítása, a hátrányos helyzetű közösségek megszólítása és a digitális műveltség fejlesztése területén. A díj átadására évente a könyvtárosok és könyvtárak legnagyobb seregszemléjén, az IFLA konferencián került sor, ezzel is elismerve az IFLA meghatározó és kultúrpolitikai szerepét a könyvtárak és információs intézmények tekintetében, de egyben ösztönözve is a kitüntetett munkája folytatására, tudásának megosztására és továbbfejlesztésére immár a nemzetközi szinten. 2016-ra a Bill és Melinda Gates Alapítvány *Global Libraries* programjának vezetői úgy érezték, hogy beteljesítették az alapító által megszabott célokat. A számítógépes kultúra, az internet használata általánossá vált a közkönyvtárakban, az IT-eszközöket számos innovatív módon a közösségek információhoz való hozzáféréseinek szolgálatába állították. A *Global Libraries* program az egyik leghosszabb futó projekt volt az alapítvány történetében. 20 éves működése alatt 1 milliárd dolláros költségvetéssel gazdálkodott, közel húsz országban több mint 13 000 nyilvános könyvtárat ért el. *Deborah Jacobs*²⁵ programigazgató két évvel a megszűnés előtt tájékoztatta az alapítvánnyal kapcsolatban álló szakembereket a várható folyamatokról, és kérte a segítségüket, hogy minél sikeresebben használják fel a megmaradt vagyont a könyvtárak támogatása érdekében. A közös gondolkodás eredményeképpen az alapítvánnyal addig is szoros kapcsolatban lévő IFLA céljaihoz jelentős összeggel járultak hozzá úgy, hogy együttesen és jogutódként létrehozták a *Global Libraries Alapítványt*. A folyamatot természetesen hosszas tartalmi és jogi egyeztetés előzte meg, *Jessica Dorr* helyettes

programigazgató 2 évre Hágába is költözött az ügyek minél hatékonyabb intézése érdekében.

Az így létrehozott, immár IFLA alapítvány céljai között megjelent a Bill és Melinda Gates Alapítvány eredeti célkitűzései (közkönyvtárak, internet, információhoz való hozzáférés, oktatás stb.) mellett a fenntartható társadalmak fejlődésének támogatása is. Az IFLA Global Libraries Alapítvány törekvései szerencsésen egybeestek Donna Scheeder elnöki elképzeléseivel és a 2016 tavaszán nyugdíjba vonuló *Jennifer Nicolson* főtítkárné asszony megüresedő posztját betöltő *Gerald Leitner* pályázatában körvonalazottakkal. Mindezek megvalósítását azonban csak a 2016-ban létrehozott alapítvány tette lehetővé az anyagi háttér biztosításával.

Gerald Leitner – elődeitől eltérően – nem kizárólag az irodát és az adminisztratív munkát irányítja, hanem határozottan bekapcsolódik a stratégiai tervezésbe, számos kezdeményezés elindítója és korszakos vezető. A 2017-ben útjára induló *Global Vision* program addig még nem tapasztalt módon hihetetlenül sok embert megmozgatott, új és komplex módszerekkel dolgozott, online és személyes véleménynyilvánításnak adott teret, workshopokat és közvetlen szavazásokat szervezett, és használva a modern számítógépes technikák adta lehetőségeket, a tudásmegosztás új csatornáit és felületeit alakította ki. Mindezekkel összefüggésben a program növelte szakmai presztízsünket és társadalmi megítélésünket, tudatosabbá tette a könyvtárosok szerepvállalását, megerősítette szakmai önbecsülésüket.

Az első workshopok egyikének megrendezésére Donna Scheeder elnöki konferenciáját követően, 2017. április 4–5. között került sor, amikor is az IFLA történetében először valamennyi IFLA-szekció tisztségviselői találkoztak Athénben, hogy segítsék egy új jövőkép megalkotását, a stratégiai kulcsterületek meghatározását, az egységes gondolkodás kialakítását, az egész szervezetet átfogó cselekvési program létrejöttét. A kiscsoportok az *IFLA Governing Board* tagok, köztük *Barátné Hajdu Ágnes* vezetésével végezték munkájukat.²⁶ Már az előkészítés során egyértelmű volt, hogy a tervezést célszerű vizuálisan is megjeleníteni, így téve egyértelművé az összekapcsolódó folyamatokat és célt.

1. ábra
Global Vision Roadmap I.²⁷

GLOBAL VISION ACTION PLANS DEVELOPMENT

2. ábra
Global Vision Roadmap II.²⁸

A terveket végigtekintve nyilvánvalóvá vált, hogy a projekt egy pontján összegezni kell a kapott eredményeket, és le kell vonni a tanulságokat: bár volt egy már elfogadott és éppen csak életbelépő, működő stratégiája (2016–2021) az IFLA-nak, mégis új stratégia kidolgozása vált szükségessé. A stratégia kidolgozására igen feszített ütemtervben került sor, és a 2019-es athéni WLIC konferencián jelentették be, majd fogadta el a közgyűlés.

Jelen tanulmányunk célja nem a *Global Vision* program részletes bemutatása, mégsem kerülhető meg, hogy néhány, elsősorban a fenntarthatósághoz kapcsolódó kezdeményezésről szót ejtsünk a későbbiekben is.

Glòria Pérez-Salmerón (2017–2019) jelmondata: *Könyvtárak: a változás motorjai* kiválóan mutatja be az elnök asszony dinamizmusát, hihetetlen energiáit és mindenén átsugárzó kedves személyiségét.

A *Global Vision* program Glòria Pérez-Salmerón 2017 augusztusában történt elnöki beiktatását követően teljesebben ki. A tagok és érdeklődők soha nem látott mértékben kapcsolódtak be a stratégia kidolgozásába, nyilvánítottak véleményt a könyvtárosok előtt álló kihívásokról és a szükséges válaszokról. A 2017-es wroclawi IFLA konferencián bemutatott online kérdőív kidolgozása is ennek a programnak a keretében történt.²⁹ A 24 nyelven, köztük magyarul³⁰ is közzétett kérdőív kitöltésére 2017 őszén volt lehetőség. A workshopok eredményeire épülő kérdéscsoportok és részkérdések nagyon tanulságosak, konkrétan és elemeiben is megjelennek benne az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai. E források időlegesen voltak az IFLA honlapján elérhetőek, már nem találhatóak meg, a mondanivaló viszont nagyon fontos és különleges, így a magyarra fordított kérdéseket itt tesszük hozzáférhetővé.

1. kérdés	
	Melyek a könyvtárak alapértékei?
1.	Az információhoz és a tudáshoz való egyenlő és szabad hozzáférés.
2.	Az információ és a tudás terjesztése iránti elkötelezettség.
3.	Szólászabadság.
4.	A közösségi szerepvállalás és képessé tétel iránti elkötelezettség.
5.	A kulturális örökség és emlékezet védelme.
6.	Sokszínűség és befogadás.
7.	A tanulás támogatása.
8.	Szakmaiság és etikus magatartás.
9.	Együttműködő és partneri attitűd.
10.	A digitális átállás elfogadása.
2. kérdés	
	Miben kiemelkedően jók a könyvtárak?
1.	Lehetőséget kínálnak az információhoz és a tudáshoz való hozzáférésre.
2.	Információ és tudás szervezése.
3.	Az információ és tudás terjesztése, megosztása.
4.	A kulturális örökség és emlékezet megőrzése és megóvása.
5.	A műveltség, tanulás, írástudás és olvasás támogatása.
6.	Szolgáltatások fejlesztése és kínálata.
7.	Nem üzleti alapon kínálnak biztonságos tereket az egyének és közösségek számára.
8.	A kutatás és innováció előmozdítása.
9.	Hozzájárulnak a gazdasági fejlődéshez.
10.	Hozzáférhetővé teszik és támogatják az infokommunikációs technológiákat (ICT).
3. kérdés	
	Miben tegyenek többet a könyvtárak?
1.	Érdekképviselet, támogatás.
2.	A munkatársak és vezetők képzése és fejlesztése.
3.	Partnerség és együttműködés.
4.	Közösségi szerepvállalás.
5.	Reklámozás és marketing.
6.	A digitális innováció elfogadása.
7.	A műveltség, tanulás, írástudás és olvasás támogatása.
8.	A hatás mérése.
9.	A kutatás és innováció előmozdítása.
10.	A Fenntartható Fejlesztési Célok (SDGs) és a jelenlegi társadalmi igények támogatása.

4. kérdés	
	Miből tegyenek kevesebbet a könyvtárak?
1.	Félelem és ellenállás a változásokkal szemben.
2.	Passzív megközelítés.
3.	A közösség igényei helyett a gyűjteményre támaszkodnak.
4.	Panaszkodás.
5.	Rugalmatlanok, bürokratikusak és túl sok megkötést tesznek.
6.	Feltételezéseken alapuló döntéshozatal.
7.	Duplikálás.
8.	Elszigetelt működés.
9.	Idejármúlt szolgáltatások és gyűjtemények.
10.	Féltékenység és szerénység.
5. kérdés	
	Melyek a könyvtárak előtt álló legfőbb kihívások?
1.	Elégtelen könyvtári finanszírozás és befektetés.
2.	A képzett munkaerő hiánya.
3.	Folyamatos technológiai változások.
4.	Nem megfelelő jogi környezet.
5.	A folytonosan növekvő használói elvárások.
6.	Vezetői teljesítmény hiánya.
7.	A fenntartók és a döntéshozók nem értik a könyvtárak értékét.
8.	Nem megfelelő infrastruktúra.
9.	A könyvtárakról kialakult kép és állapot.
10.	A változás menedzselése.
6. kérdés	
	Melyek egy együttműködő, ideális könyvtári terület jellemzői?
1.	Az IFLA helyi stratégiákkal dinamikus kapcsolatban álló Globális Víziónja.
2.	Egységes hang az erős érdekképviseleti tevékenységért.
3.	Az erősségekre épít.
4.	Nincs többé elszigetelt működés.
5.	Erőteljes partnerség és együttműködés.
6.	A források és technológiák hatékony és eredményes használata és megosztása.
7.	Elkötelezettség a minőségi könyvtár- és információtudományi (LIS) oktatás és fejlesztés iránt.
8.	Minden szinten erős vezetés.
9.	Motivált dolgozók.
10.	Az elvárt képességekkel felruházott könyvtárak tájékozottabb, műveltebb és aktívabban részt vevő társadalmakat építhetnek.

1. táblázat

Az IFLA Global Vision Online Survey magyar kérdései³¹

A kérdőív és az azt követő világméretű és regionális workshopok – pl. a 2018. május 15–16-i párizsi regionális IFLA workshop³² –, illetve IFLA konferenciák, majd az ezeket követő analízisek eredményeit az IFLA új, 2019–2024 közötti stratégiája elképzeléseibe, illetve az erre épülő kezdeményezések, akciók kidolgozásába építették be. A munkát nagyban segítette, hogy az IFLA – a *Global Vision* program első szakaszának zárásaként, a *road map* terveinek megfelelően – 2018-ban összegezte a 10 kiemelt kulcsterületről és azok lehetőségeiről gyűjtött tapasztalatokat az IFLA gyakorlatának megfelelően:

- egy rövid, 23 nyelvre lefordított tájékoztató kiadványban, a *Global Vision Report Summary*ben,³³
- és a részletes elemzéseket, adatokat, sőt a mellékletben még a regionális workshopok képes beszámolóit is tartalmazó *Global Vision Report* című dokumentumban, amelyet az IFLA repozitóriumából 8 részben lehet letölteni.³⁴

A kiadvány előszavában Glòria Pérez-Salmerón hitet tesz azon meggyőződése mellett, hogy az információhoz való egyetemes hozzáférés kulcsfontosságú az emberiség számára, és ennek segítségével tudjuk elérni az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljait, ezzel összekapcsolva az IFLA előző és jövőendő stratégiai terveiben megfogalmazott hagyományos célokat a fenntarthatósággal. Gerald Leitner bevezetőjében várakozással tekint a stratégiai kulcsterületek meghatározása után várható eredményekre, és hangsúlyozza, hogy a mű fontos eszköze lehet nem csupán az új stratégia megalkotásának, hanem egy IFLA-akcióterv előkészítésének is. Jelzi, hogy a *Global Vision Project*, a *Library Map of the World* és a *Development & Access to Information (DA2I)* program, valamint az online kérdőíves felmérés után a következő nagy akció az *IFLA Ideas Store*³⁵ létrehozása, amely a legnagyobb ötletgyűjtemény lehet a globális jövőkép megvalósítására irányuló intézkedésekhez, és egyben inspirációs forrás a könyvtárosok stratégiai és napi munkájához. Kéri a kollégák támogatását, hogy kreatív ötleteikkel segítsék a 2019–2024-re vonatkozó új stratégia megvalósítását, kapcsoljanak nemzeti, regionális vagy világméretű akciókat a tervekhez, és inspirálják munkatársaikat, a könyvtárosok közösségét hasonló kreatív gondolatokra és megvalósításokra. A 84. IFLA WLIC konferencián 2018-ban Kuala Lumpurban bejelentették és elindították az *Ideas Store* programot, melyet azóta is folyamatosan fejlesztenek, és az IFLA valamennyi hivatalos nyelvén

megjelenhetnek benne a kreatív ötletek, innovációra inspiráló javaslatok.

A *Global Vision Report Summary* tanúsága szerint 2019 tavaszáig összesen több mint 30 ezer szakember hallatta hangját a workshopokon, találkozókön, online csatornákon (a 7 kontinens 190 ENSZ tagállamából a 185 workshop minden könyvtártípusból érkező 9291 résztvevője és 21 772 online szavazója, akik valamennyi generációt reprezentáltak és összesen 469 152 évnyi gyakorlattal rendelkeztek). A *Global Vision* program második szakasza terveinek megfelelően a 2019. augusztus 22–30. között megrendezett 85. IFLA konferencián bemutatták és ezzel útjára indították az IFLA 2019–2024 közötti új stratégiáját, de ahogy Gerald Leitner mondta, élővé csak mi, könyvtárosok tehetjük akcióinkkal, cselekvési terveinkkel. A konferencia témája: *Könyvtárak: párbeszéd a változásért*, ezzel is utalva Glòria Pérez-Salmerón elnöki témájára (*Libraries: motors for change*), valamint a könyvtárosok szerepére a jelen és jövő kihívásai közepette. A téma egyben rámutat az IFLA egyik stratégiai programjára, melyhez a Magyar Könyvtárosok Egyesülete is számos rendezvényével és kiadványával is társult. Ez a program az ENSZ 2030 Agendához és a Fenntartható Fejlődési Célokhoz kapcsolódó könyvtári hozzájárulásokat tudatosítja a társadalomban, és számos eszközzel támogatja a nemzeti és nemzetközi szinten való megjelenést.³⁶ Az IFLA immár nemcsak a könyvtárosok érdekeinek képviselője kívánt lenni, hanem a vélemények meghallására is komoly hangsúlyt fektetett. A *Development and Access to Information* sorozat újabb beszámolója is megjelent 2019-ben.³⁷ Ez az a kiadványsorozat és alhonlap, amelyben az IFLA a Washington Egyetem Technológiai és Társadalmi Változás Csoportjával (Technology and Social Change Group, University of Washington – TASCHA) együttműködve figyelemmel kíséri az országok előrehaladását az információkhoz való érdemi hozzáférés terén az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljai részeként.

Az IFLA az International Advocacy Programme (Nemzetközi Érdekképviseleti Program – IAP) keretében közel 40 résztvevőt hívott meg a világ minden tájáról New Yorkba, hogy összegezzék a *Global Vision* program az addigi, regionális és a teljes IFLA közösséget érintő workshopjainak, online felméréseinek eredményeit, és számoljanak be a Fenntartható Fejlődési Célok megvalósítása érdekében kifejtett könyvtári hozzájárulásokról a meghívott ENSZ vezetők és a kormányok tisztviselői előtt 2018. június

28–29-én. A rendezvénynek két ikonikus intézmény, a Brooklyn Public Library és a New York Public Library adott helyet. Ez kiváló lehetőség volt az IAP résztvevői számára, akik általában a helyi és regionális találkozók irányítói voltak, hogy visszatekintsenek az elmúlt két év sikereire, és megoszták egymással tapasztalataikat, miközben fontos előadásokat hallgattak meg a fenntarthatósággal és az ENSZ aktuális politikájával, elsősorban kultúrpolitikájával, kommunikációs politikájával kapcsolatban. A találkozó emlékezetes programja volt az ENSZ épületének meglátogatása, hogy a résztvevők közvetlenül az ENSZ tisztviselőitől értesüljenek a legfrissebb hírekről és jövőbeli tervekről, felkeresve természetesen a Dag Hammarskjöld Könyvtárat is. Egy másik különleges esemény az volt, amikor az egyes nemzeti missziók képviselői meghallgatták a könyvtári beszámolókat, megtekintették az ezekből készített kiállítást – a Magyar Könyvtárosok Egyesülete több kiadványa és egyes, a fenntarthatósággal kapcsolatos rendezvényekről szóló képes beszámoló is szerepeltek a kiállításon –, és elbeszélgettek a jelenlévő könyvtárosokkal, köztük Barátné Hajdu Ágnessel. Magyarország állandó ENSZ-misszióját *Bogyay Katalin* nagykövet különleges asszisztense, *Osztrovszki Lilla* képviselte, aki örömmel fogadta az MKE magyar³⁸ és angol³⁹ brosúráját, és további angol nyelvű példányokat kért a hazai könyvtárak munkájának szemléltetéséül.

Glória Pérez-Salmerón elnöki tevékenységét bemutatva mindenképpen beszélni kell arról, hogy dinamizmus és emberi nyitottsága, információéhsége, kiváló előadókészsége szerencsésen találkozott Gerald Leitner hihetetlen munkabíráásával és remek érzékével a kommunikációs csatornák és marketing-eszközök tudatos használatára vonatkozóan. Soha nem látott intenzitású PR-munka, látványos videók, online marketing, ikonikus infografikák, a közösségi média hatékony használata vált jellemzővé. A már hagyományosnak mondható Facebook-megjelenések mellett a hangsúly az Instagramra, a Twitterre, a YouTube-ra stb. helyeződött át. Egy-egy rendezvényről alkalmanként akár több száz Twitter-bejegyzés készült. Volt olyan workshop, ahol hatalmas kivétítőn követhettük a Twitter változásait, ezzel is felhívva a figyelmet egyéni felelősségünkre a tudásmegosztás, tájékoztatás területén. A 2016 novemberében elindult IFLA blog⁴⁰ egyre inkább interaktívá vált, és 2019. január 18-án elindult a máig tartó népszerű sorozat, a *10-Minute-Library-Advocate Series*, amely összefügg az *Ideas Store* ötleteivel, de egy-

ben blog- és Twitter-bejegyzésként is megjelennek a közösségi média felületén. Az első bloghír címe: *#I Think of Three Things Your Library Does that Improve People's Lives (Gondolj három dologra, amit a könyvtárad tesz, amelyek javítják az emberek életét)*.⁴¹ A hírek között jelentős számban vannak képviselve a fenntarthatósághoz kapcsolódó információk, innovatív ötletek. Glória Pérez-Salmerón elnöki programja a gazdasági, földrajzi, nyelvi kihívásokra adandó válaszul a nyitó plenáris ülés mellett egyre több szekcióülés és -program online közvetítését, valamint a többnyelvűséget szorgalmazza annak érdekében, hogy minél több érdeklődőhöz eljuthasson az IFLA üzenete.

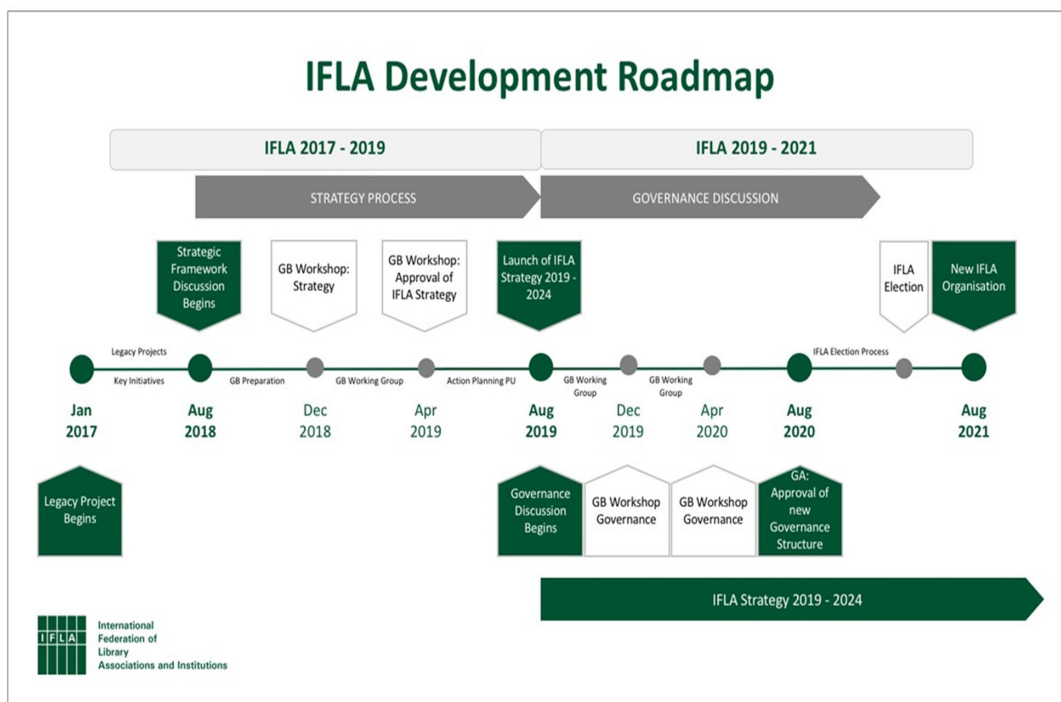
Christine Mackenzie (2019–2021) jelmondata: *Dolgozzunk együtt!* Az információhoz való szabad hozzáférés továbbra is az a közös alapelvek, mely szükségyszerűen átszö minden kitűzött célt és feladatot. A 2019 augusztusában életbe lépett új stratégiai tervet kívánta megvalósítani, de elnökségét elsősorban a Covid19-járványhelyzet kihívásaira adott válaszok határozták meg.

A 2020-as IFLA konferencia elmaradt, 2021-ben online WLIC konferenciát rendeztek. Megannyi új körülmény, új feladat! Elképzelhetetlenül nagy szervezést igényelt a különböző időzónákhoz alkalmazkodó, szinte 24 órás folyamatos online programok harmonizálása, de a komplex technikai lebonyolítás, szinkrontolmácsolás is soha nem látott új tapasztalatokat hoztak, akár csak a gazdasági háttér biztosítása. Hasonló új kihívást jelentett a közgyűlések jogszerű lebonyolítása, a tervezett strukturális átalakítások megvalósítása. A 2019 és 2020 augusztusa között zajló folyamat keretében is számos workshop, online kérdőív és szavazás során alakult ki a mai struktúra, amelynek egyik legnagyobb újdonsága a területi divíziók, köztük az európai csoport felállítása, ezáltal mind az igazgatásban, mind a végrehajtásban van lehetőség a speciális területi szempontok képviselőit. ⁴² A 2021-es tavaszi választások során már az ebben a szerkezetben megjelenő funkciókra lehetett szavazni.

A honlap évek óta folyó átalakítása új irányokat vett: a modern felület és eszközök mellett szerkezetében is az új stratégiai tervhez igazították. A YouTube és Vimeo nyilvános és zárt csatornákat sokkal intenzívebben használták, akár csak a közösségi médiákban megjelenő infografikákat, PR-videókat. Mindezek azóta is szinte folyamatosan jelen vannak az online térben. Bár a személyes jelenléttel zajló eseménye-

ket nélkülözni kellett, az online lebonyolítás minden szinten érezhetően nagyobb aktivitást váltott ki, és az elnöki reprezentálás megszokszorozódott.

A *Trendjelentés* újabb aktualizálása is megtörtént, melyet Christine Mackenzie és Glòria Pérez-Salmerón közösen jegyzett.

3. ábra
IFLA Development Roadmap⁴³

A fenntarthatósággal kapcsolatosan is újabb jelentős előrelépések történtek. Az IFLA korábban is globálisan kapcsolódott a fenntarthatósági elvekhez, segítette ezek nemzeti, helyi megvalósítását, ösztönözte a jó gyakorlatok, SDG-sztorik megosztását, és szinte minden tevékenységében a fenntarthatóság eszménye vezette. Az érdekképviselő és segítés okán azonban immár a fenntarthatósági célokkal kapcsolatos, az ENSZ által végzett önkéntes nemzeti felülvizsgálatokra vonatkozóan már nemcsak híreket osztott meg, kapcsolatokat teremtett az egyes országok könyvtáros-egyesületei és a beszámoló felelőseivel – mint ahogy tette ezt 2018-ban a magyar beszámoló esetében is –, hanem fórumot nyitott az egyes beszámolók megosztására, a könyvtáros-jelenlét demonstrálására, ötleteket adott a könyvtárak és könyvtárosok kapcsolódására.⁴⁴ Az IFLA számos anyagot készített az önkéntes felülvizsgálatok során a könyvtárak bekapcsolódásának lehetőségeiről, beleértve az eddigi jelentésekbe való felvételük elemzését, az általános eligazítást és a részvétel havi útmutatóját.

Az ENSZ 2030-ig tartó időszakra vonatkozó ütemtervnek egyik legfontosabb jellemzője az önkéntes nemzeti felülvizsgálatok vállalása. Ez lehetőséget ad az országoknak arra, hogy beszámoljanak a fenntartható fejlődési célok megvalósítása felé tett előrehaladásukról, megosszák tapasztalataikat, jó gyakorlatokat és beszélgetéseket folytassanak a témában az ENSZ magas szintű politikai fórumán (high-level political forum – HLPF). Az eddigi menetrendben érintett országok száma évenként:

- 2016-ban 22 ország (köztük Németország, Norvégia, Svájc);
- 2017-ben 43 ország;
- 2018-ban 46 ország (köztük Magyarország, Svájc);
- 2019-ben 47 ország;
- 2020-ban 47 ország;
- 2021-ben 42 ország (köztük Németország, Norvégia),
- 2022-ben 45 ország (köztük Svájc).⁴⁵

Mint látható, az önkéntesen jelentkező országok száma évente átlagosan 40 és 50 közé esik. Van köztük,

aki már többször is jelentkezett erre a beszámolóra, mások csak egyszer. Magyarország viszonylag korán, már a harmadik évben beszámolt a fenntarthatósággal kapcsolatos intézkedésekről. Általában évente előre kiadják azokat a kérdéseket, kulcsfontosságú területeket, melyeket abban az évben különösen szeretnének megvitatni. A beszámolók előkészítési folyamatában való részvétel lehetőséget nyújt a könyvtáraknak, hogy tudatosítsák a kormányzatokban munkájuk fontosságát, és feltárják azokat az értékeiket, melyekkel segíthetik az ENSZ-elvek teljesülését.

A 2020. július 7-én megjelent elemzés eredményeképpen megállapították, hogy a 2020. évben sorra került 47 önkéntes ország jelentéséből 41-et közzétettek, és ezek között 10 olyan szerepelt, melyben a könyvtárak jelentőségét is hangsúlyozták. Az országok mellett megjelent 4, önkéntes helyi felülvizsgálatot lebonyolító város is, melyekből 3 szintén rámutatott a könyvtárak szerepére. A beszámolókból kiemelték Argentína jelentését, ahol a Kongresszusi Könyvtár megállapodást kötött a fenntartható fejlődés felelős kormányzati szervével arra vonatkozóan, hogy segítik az *ENSZ Agenda 2030* teljesülését. Ugyancsak kiemelték a közkönyvtárak stratégiai szerepét az ENSZ-elvek teljesítésében.⁴⁶ 2020-ban tette közzé az IFLA az első 5 év országbeszámolóinak analízisét is, illetve a jelentések forrásait.⁴⁷

Barbara Lison (2021–2023) minden elődjénél erőteljesebben képviseli a fenntarthatóság fontosságát, ezt példázza jelmondata is: *A könyvtárak egy fenntartható jövőt építenek.*

Az IFLA konferenciák igen fontos programja a megválasztott elnök szekciója, ahol formálódnak, sőt gyakran kialakulnak a leendő elnök által gondozott kulcsterületek. Sok esetben itt nyer végleges formát a jelmondat is. A közösségi felelősség és gondolkodás szép példája ez a gyakorlat. Az, hogy ez mennyire nem egy formális, hagyományosan kötelező program a pozíciójukba csak ezután lépő elnökök számára, hanem alkotó tudást integráló folyamat, remekül példázza Barbara Lison 2021-es online WLIC konferencián tartott szekciója, mely tudatosan épített a 2021 júliusában közzétett, *Regional Advocacy Priorities* (Regionális érdekképviseleti prioritások) című kérdőív eredményére.⁴⁸ Ebben a szekcióban formálódott az a 20 trend, mely a *Trendjelentés* 2021-es frissítésének kiindulópontjává vált. A frissítés célja az előző kiadásokhoz hasonlóan, hogy továbbgondolásra, vitákra inspiráljon, és ezzel is hozzájáruljon az egyéni és szervezeti fejlődéshez. A tendenciák össze-

függésben állhatnak egymással, ugyanakkor helyenként ellentmondások, kiegészítésre szorulnak, de mindenképpen lényeges irányokra mutatnak:

1. Nehéz idők várnak ránk.
2. A virtuális itt marad.
3. A fizikai terek jelentősége visszatér.
4. Az egyéni szociális készségek jelentősége nő.
5. A sokszínűséget komolyan veszik.
6. Környezeti hatások figyelembevétele.
7. A mobilitás növekedése.
8. A türelmetlen felhasználó.
9. Az analóg visszatér.
10. A méret kérdései.
11. Adaturalom.
12. Átalakult a keresés.
13. Verseny a szélsőségekig.
14. Egész életen át tartó tanulás.
15. Globális gyűjtemény.
16. A tudás privatizációja.
17. A képesítések számítanak.
18. Az információs műveltség elismerése.
19. A nyílt hozzáférés kérdéseket vet fel a könyvtárak egyedülálló szerepével kapcsolatban.
20. Az egyenlőtlenségek tovább mélyülnek.⁴⁹

Barbara Lison első elnöki beszédében a 2021-es IFLA WLIC konferencián kiemelte a trendek, illetve az ezek megállapításakor lefolytatott közösségi gondolkodás fontosságát, a fiatal könyvtárosok – akikből hamarosan a jövő könyvtári vezetői lesznek – szerepét a tendenciák megfogalmazásában. A fenti 20 irányzatot tovább elemezték és a könyvtárak számára meghatározó 5 pontban foglalták össze, melyekre elnöksége alatt összpontosít majd:

- „1. *A virtuális elérés továbbra is velünk marad (az emberek megkedvelték a távoli hozzáférést, és ez kérdéseket vet fel a fizikai terek és a fizikai kínálat fontosságára nézve).*
2. *A sokszínűséget komolyan kell venni (a diszkriminációt és hatását egyre többen felismerik, és ez radikális reformot idéz elő a gyűjteményekben, a szolgáltatásokban és a gyakorlatban).*
 3. *Számolni kell azzal, hogy környezetünk veszélyben van (a klímaváltozás újabb fenyegetés a könyvtárak és az általuk kiszolgált közösségek számára, ezért erőteljes alkalmazkodásra van szükség a katasztrófákat elkerülendő).*
 4. *A tanulás élethosszig tart (ma már egy állás nem egész életre szól, egyre többeknek kell átképezniük magukat, ezért a könyvtárak támogatják a tanulás minden formáját).*

5. *Mélyülnek az egyenlőtlenségek (a technológia új lehetőségeket nyit meg azok előtt, akik hozzáféréssel rendelkeznek, nő viszont a szakadék köztük és a hozzáféréssel nem rendelkezők között, s ezáltal az a veszély, hogy a lakosság jelentős hányada szegénységre lesz kártható, hacsak nem kerül sor különböző akciókra).*⁵⁰

Barbara Lison elnöki programjában hangsúlyozza, hogy a pandémia a könyvtárosokban és olvasóikban egyaránt tudatosította a könyvtárak fontosságát közösségeik számára. Felelőségünk, hogy továbbra is – ha kell, minden találékonyaságunkra és erőforrásunkra támaszkodva, de – biztosítsuk a hozzáférést a kultúrához és az információhoz, még a legnehezebb körülmények között is.

Elnöki ciklusában meghatározó szerepet kap, hogy feltárjuk és kihasználjuk a közösségeinken belüli fenntartható fejlődésben rejlő lehetőségeinket, megosszuk az ötleteket, tapasztalatokat és jó gyakorlatokat.

Leszögezi, hogy az elmúlt harminc év vitathatatlanul hatalmas sikert hozott intézményeink számára. Bebizonyosodott, hogy képesek vagyunk alkalmazkodni és jelentősen frissíteni szolgáltatásainkat a felhasználók számára a digitális technológiai kihívások közepe felé. Továbbra is fel kell készülnünk arra, hogy reagáljunk a változásokra, és biztosítsuk intézményeink, szakmánk, gyűjteményeink fenntarthatóságát felhasználóink érdekében.

Barbara Lison programjában rámutat arra, hogy a 2021–2023-as elnöki ciklusa a 2019–2024-es stratégia fontos időszaka. 2021 augusztusában átalakult az irányítási struktúra, és reményei szerint ebben a szakaszban kamatozhat mindaz a nagyszerű munka, amelyet elődei és a korábbi igazgatótanácsi tagok vezettek be az elmúlt években, és amelyeket Gerald Leitner, az IFLA főtitkára erősen támogatott és irányított. Az elnök hangot ad azon reményének, hogy „ez a legjobb megközelítés az IFLA fenntartható jövőjének biztosítására, ezáltal egy erős és egységes könyvtári területet hozva létre, amely lehetővé teszi és működteti az írástudó, tájékozott és részvételen alapuló társadalmakat.”⁵¹

Az elmúlt fél évben a 2022-es felülvizsgálatokhoz igazítva frissítették az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaihoz kapcsolódó önkéntes nemzeti felülvizsgálatokról szóló útmutatót, kiemelve a könyvtárak érintettségét, és segítséget adtak ahhoz, hogyan lehet részt venni a folyamatokban.⁵² 2022 januárjában hírt adtak⁵³ a további országbeszámolókról⁵⁴ megosztásáról

és a felülvizsgálatokat támogató sorozat folytatásáról.⁵⁵

További fenntarthatósági törekvések

Tanulmányunkban az elnöki ciklusokhoz igazítva írtuk le a fenntarthatósággal kapcsolatos IFLA-törekvéseket, azonban számos, elnöki ciklusokon átvivő, eddig be nem mutatott kezdeményezés is történt, melyekről legalább az említés szintjén szólnunk kell, illetve a központi programok mellett voltak szekciósintű, úttörő kezdeményezések, melyek szoros összefüggésben vannak a fenntarthatósággal. Az IFLA 2016 és 2018 közötti *Nemzetközi Érdekvédelmi Programja (IAP – International Advocacy Programme)*⁵⁶ a 2016. év során számos eszközt dolgozott ki, nemzetközi akciót indított el. Továbbképzéseket, workshopokat tartott, pályázatokat írt ki, nemzeti és regionális pályázatokat támogatott. A Magyar Könyvtárosok Egyesülete szinte azonnal részese lett az IAP eseményeinek, már a 2016. évi vesztprémi vándorgyűlésen bemutattuk az elkészített tájékoztató anyagokat. A 2017. november 22-i szemináriumon a magyar könyvtárosok részletesen is megismertkedtek az *ENSZ Agenda 2030*-cal, a Fenntartható Fejlődési Célokkal, számba vették, milyen érdekérvényesítési tevékenységet folytathatnak a könyvtárak ezen a területen, és további vállalkozásokra ösztönöztük őket mind egyéni, mind intézményi szinten.

Ugyancsak ennek a programnak a támogatásával volt lehetőségünk egy, hat ország könyvtáros-egyesületei közreműködésével megrendezett nemzetközi szeminárium megtartására 2018 áprilisában Magyarországon.⁵⁷

2008-ban alakult az *ENSULIB (Environment, Sustainability and Libraries – Környezetvédelem, Fenntarthatóság és Könyvtárak)* Speciális Érdeklődésű Csoport, melynek 2021-ben sikerült szekcióvá alakulnia. Az új szekció megfogalmazta a könyvtárak környezetvédelmi ajánlásait, foglalkozik a fenntarthatósággal összefüggő fejlesztésekkel, szolgáltatásokkal, erőforrásokkal, a környezetbarát gyakorlatok alkalmazásával, és emellett a könyvtárosok és felhasználók környezettudatos szemléletének alakításával. 2016-tól évente meghirdetik a *Zöld Könyvtár Díj* pályázatot, ezzel is ösztönözve a zöld könyvtári elvek meghonosodását, és felelősen hozzájárulnak a fenntarthatóság megvalósításához.

A *Könyvtárak világtérképe (Library Map of the World)* 2016-ban kidolgozott webfelület, amely 2017-ben mutatkozott be a wrocławai IFLA WLIC konfe-

rencián. Eredetileg az alapvető könyvtári statisztikák összegyűjtésére és megjelenítésére irányuló kezdeményezésként indult, majd folyamatosan bővültek a begyűjtött adatok, és újabb funkciót rendeltek a felülethez. Kiemelték, hogy a könyvtárak hogyan járulnak hozzá az ENSZ Fenntartható Fejlődési Céljaihoz és az *Agenda 2030*-hoz azzal, hogy megosztják a hozzájárulásokat, szerepvállalásaik történeteit,

jó gyakorlatait. A statisztikai adatok és történetek feltöltése is jelentősen leegyszerűsödött, online módon csatlakozhatnak a hozzáféréssel rendelkezők. A történetek egységesítéséhez útmutatót állítottak össze. A könyvtárak világtérképe így válhatott egy újabb hatékony, a vizualizáció módszerével is élő, komplex eszközzé a fenntarthatóság világméretű támogatásának.

Jegyzetek és irodalmi hivatkozások

1. A tanulmány a Könyvtári Intézet 20 éves fennállása alkalmából rendezett *Könyvezettudatos könyvtárak, sikeres fenntarthatóság* című online konferenciára készült előadás aktualizált változata.
2. BARÁTNÉ HAJDU Ágnes. Kompetenciafejlesztés – érdekérvényesítés: Eszközök és módszerek az aktuális IFLA stratégiákban. == Valóságos könyvtár – könyvtári valóság: Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2018. Szerk. KISZL Péter – CSÍK Tibor. Budapest: ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet, 2018. 82. p. ISBN 978-963-489-017-1. Hozzáférhető pdf-ben is: URI: <http://hdl.handle.net/10831/40318> DOI: <https://doi.org/10.21862/vkkv2018.81> [Megtekintve: 2022.01.30.] nyomdai pdf vagy digitalizált (azonos ISBN-nel)
3. BREYCHA-VAUTHIER, Arthur C. IFLA – The Geneva years. == IFLA's first fifty years. Achievement and challenge in international librarianship. Ed. HENDERIKUS KOOPS, Willem Roelf – WIEDER, Joachim. München: De Gruyter Saur, 1977. 81. p. (IFLA Publications, 10) ISBN 3-7940-4436-4. Hozzáférhető pdf-ben is: DOI: <https://doi.org/10.1515/9783111356655> [Megtekintve: 2022.01.30.] digitalizált (azonos ISBN-nel)
4. IFLA Corporate Supporter Programme. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/corporate-supporters> [Megtekintve: 2022.01.30.]
5. BARÁTNÉ HAJDU Ágnes. Kompetenciafejlesztés – érdekérvényesítés, i. m. p. 82–83.
6. Fotó: szerző.
7. A 79. IFLA World Library and Information Congress programja, benne Ellen R. Tise és Reggie Raju előadásával. Hozzáférhető: <http://library.ifla.org/view/conferences/2013/2013-08-22/208.html> [Megtekintve: 2022.01.30.]
8. A tervekről első kézből kaptunk előzetes információt 2011-ben Maija Berndtsontól, a nemzeti szervező bizottság elnökétől, a Helsinki City Library igazgatójától a Magyar Könyvtárosok Egyesülete 43. pécsi vándorgyűlésén.
9. IFLA Trend Report. Hozzáférhető: <https://trends.ifla.org/> [Megtekintve: 2022. 01.02.]
10. IFLA World Library and Information Congress 79th IFLA General Conference and Assembly honlapja. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/past-wlic/2013/ifla79.htm> [Megtekintve: 2022.01.02.]
11. IFLA Trend Report platform honlapja [online]. Hozzáférhető: <https://trends.ifla.org/> [Megtekintve: 2022.01.14]
12. BARÁTNÉ HAJDU Ágnes. Kompetenciafejlesztés – érdekérvényesítés, i. m. 81–90. p.
13. Riding the waves or caught in the tide? Insights from the IFLA Trend Report. Hozzáférhető: <https://trends.ifla.org/insights-document> [Megtekintve: 2018.01.02.]
14. Tanulmányunk jelen pontján csupán az aktualizálások egybegyűjtésével kívánjuk bemutatni Sinnika Sipilä elnöki tevékenységének inspiráló és innovációra motiváló hatását.
15. IFLA Trend Report 2016 Update. Hozzáférhető: <https://trends.ifla.org/update-2016> [Megtekintve: 2022.01.20.]
16. IFLA Trend Report 2017 Update. Hozzáférhető: <https://trends.ifla.org/update-2017> [Megtekintve: 2022.01.20.]
17. IFLA Trend Report 2018 Update. Hozzáférhető: <https://trends.ifla.org/update-2018> [Megtekintve: 2022.01.20.]
18. IFLA Trend Report 2019 Update. Hozzáférhető: <https://trends.ifla.org/update-2019> [Megtekintve: 2022.01.20.]
19. IFLA Trend Report 2021 Update. Hozzáférhető: <https://trends.ifla.org/update-2021> [Megtekintve: 2022.01.20.]
20. IFLA trendek röviden [online]. Budapest: MKE, 2017. 19 p. Hozzáférhető: https://mke.info.hu/wp-content/uploads/2017/10/iflatrendek_roviden_V6.pdf [Megtekintve: 2022.01.20.]
21. BARÁTNÉ HAJDU Ágnes. A Lyoni nyilatkozat az ENSZ előtt. == Könyvtárvilág [online], 3. (2015) 2., 2 p. Hozzáférhető: <http://mke.info.hu/konyvtarvilag/2015/05/ifla-a-lyoni>

- nyilatkozat-az-ensz-elott/2133/#more-2133 [Megtekintve: 2022.01.20.]
22. Uo.
23. Acceptance speech of Donna Scheeder delivered by IFLA President Donna Scheeder at the 81st IFLA Congress in Cape Town, South Africa [online]. == Az IFLA honlapja. Hírek aloldal. Feltöltve: 2015.08.22. Hozzáférhető: <https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/presidents-program/acceptance-speech-donna-scheeder-2015.pdf> [Megtekintve: 2022.01.20.]
24. Stichting IFLA Global Libraries [online]. == Az IFLA honlapja. Foundations aloldal. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/sigl/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
25. Deborah Jacobs 2014. augusztus 14-én kelt magánlevele.
26. BARÁTNÉ HAJDU Ágnes. Athén – Az IFLA Global Vision programja egy fontos állomása. == Könyvtárvilág [online], 5. (2017) 4., 3 p. Hozzáférhető: <http://mke.info.hu/konyvtarvilag/2017/09/athen-az-ifla-global-vision-programja-egy-fontos-allomasa/4296/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
27. Uo.
28. 2018 IFLA Global Vision regional workshop: Europe [online]. == Az IFLA honlapja. Events aloldal. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/events/2018-ifla-global-vision-regional-workshop-europe/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
29. Global Vision online survey [online]. == Az IFLA honlapja. Global Vision aloldal. Hozzáférhető: <https://globalvision.ifla.org/vote/> [Megtekintve: 2017.09.20.]
30. A fordítás Dávid Boglárka és Barátné Hajdu Ágnes munkája.
31. Global Vision online survey [online]. == Az IFLA honlapja. Global Vision aloldal. Hozzáférhető: <https://globalvision.ifla.org/vote/> [Megtekintve: 2017.09.20.]
32. GERENCSÉR Judit. Az IFLA Global Vision európai regionális workshopja Párizsban. == Könyvtárvilág [online], 6. (2018) 3., 2 p. Hozzáférhető: <https://mke.info.hu/konyvtarvilag/2018/07/az-ifla-global-vision-europai-regionalis-workshopja-parizsban/4895/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
33. Global Vision report summary: Top 10 highlights and opportunities. Hague: IFLA, 2018. 4 p. Hozzáférhető pdf-ben is: <http://repository.ifla.org/bitstream/123456789/296/1/gv-report-summary.pdf> [Megtekintve: 2022.01.20.]
34. Global Vision Report [online]. Hague: IFLA, 2018. 739 p. Hozzáférhető: <http://repository.ifla.org/handle/123456789/24> [Megtekintve: 2022.01.20.]
35. Az IFLA honlapja. Ideas Store aloldal [online]. Hague: IFLA, cop. 2021. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/ideas-store/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
36. BARÁTNÉ HAJDU Ágnes. Könyvtárak: Párbeszéd a változásért. == Könyvtárvilág [online], 7. (2019) 5., 8 p. Hozzáférhető: https://mke.info.hu/konyvtarvilag/category/vii-evfolyam_2019/5-szam/ [Megtekintve: 2022.01.20.]
37. Development and Access to Information (DA2I) 2019. Hague: IFLA, 66 p. ISBN 978-90-77897-73-7 (Paperback) ISBN 978-90-77897-74-4 (pdf) ISSN 2588-9036 (Print) ISSN 2588-9184 (online) Hozzáférhető pdf-ben is: <https://da2i.ifla.org/wp-content/uploads/da2i-2019-full-report.pdf> [Megtekintve: 2022.01.20.]
38. Könyvtárosok az ENSZ 2030 Agenda és a fenntartható fejlődés megvalósításáért: Az MKE válasza az IFLA kezdeményezésére. Budapest: Magyar Könyvtárosok Egyesülete, 2018. 32 p. Hozzáférhető pdf-ben is: https://mke.info.hu/wp-content/uploads/2018/03/SDG_sztorik_nyomda_final-jav3.pdf [Megtekintve: 2022.01.20.]
39. Librarians for implementing the UN 2030 Agenda and sustainable development goals: Response of MKE to the IFLA initiative. Budapest: Magyar Könyvtárosok Egyesülete, 2018. 17 p. Hozzáférhető pdf-ben is: https://mke.info.hu/wp-content/uploads/2018/04/SDG_sztorik_ENG.pdf [Megtekintve: 2022.01.20.]
40. Library policy and advocacy blog [blog]. == Az IFLA honlapja. Hague: IFLA, [s.a.] Hozzáférhető: <https://blogs.ifla.org/lpa/> [Megtekintve: 2022.02.01.] A Twitteren #10MinuteInternationalLibrarian taggel jelenik meg.
41. Ua. Hozzáférhető: <https://blogs.ifla.org/lpa/2019/01/25/the-10-minute-library-advocate-2-think-of-five-words-your-users-would-use-to-describe-your-library/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
42. Az IFLA honlapja. Regional structures aloldal [online]. Hague: IFLA, cop. 2021. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/governance-regional/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
43. Az IFLA Igazgatótanácsának 2018-as munkaanyaga, saját tulajdon. A végső változat forrása, amelyet az Igazgatótanács 2019. április 12-én fogadott el, itt azonban hiányzik a választás szakasza: <https://cdn.ifla.org/wp-content/uploads/files/assets/hq/documents/ifla-development-roadmap.pdf> [Megtekintve: 2022.01.20.]
44. Az IFLA honlapja. Libraries in voluntary national reviews aloldal [online]. Hague: IFLA, cop. 2020. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/libraries-in-voluntary-national-reviews/> [Megtekintve: 2022.01.20.]

45. United Nation. Department of Economic and Social Affairs Sustainable Development honlapja. Sustainable development knowledge platform oldal [online]. Hozzáférhető: <https://sustainabledevelopment.un.org/vnrs/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
46. A recognised role: Libraries in UN voluntary national reviews [hírek]. == Az IFLA honlapja. Hague: IFLA, cop. 2020. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/news/a-recognised-role-libraries-in-un-voluntary-national-reviews/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
47. Libraries in voluntary national reviews – The first five years [online]. Hague: IFLA, 2020. 12.02. Hozzáférhető: https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1422/1/libraries_in_voluntary_national_reviews-2020.pdf [Megtekintve: 2022.01.20.]
48. Regional advocacy priorities study results: Global report [online]. Hague: IFLA. 2021.10.28. 76 p. Hozzáférhető: <https://repository.ifla.org/bitstream/123456789/1717/1/IFLA%20Regional%20Advocacy%20Priorities%20Study.pdf> [Megtekintve: 2022.01.20.]
49. Az IFLA honlapja. Trend Report oldal [online]. Hague: IFLA, cop. 2022. Hozzáférhető: <https://trends.ifla.org/update-2021> [Megtekintve: 2022.01.20.]
50. HEGYKÖZI Ilona. Mit tehetnek a könyvtárak a fenntartható jövőért? == Könyvtárvilág [online], 9. (2021) 5., 1 p. Hozzáférhető: <https://mke.info.hu/konyvtarvilag/2021/11/mit-tehetnek-a-konyvtarak-a-fenntarthato-jovoert/7220/#more-7220> [Megtekintve: 2022.01.20.]
51. Barbara Lison president program: Libraries building a sustainable future [online]. == Az IFLA honlapja. Who we are oldal. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/president/> [Megtekintve: 2022.01.20.]
52. SDG voluntary national reviews: A guide for library participation (2021 edition) [online]. == Az IFLA honlapja. Libraries in voluntary national reviews oldal. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/vnr-guide-2021.pdf> [Megtekintve: 2022.01.20.]
53. IFLA SDG Update [online]. == Az IFLA honlapja. Hírek oldal. Feltöltve: 2022.01.31. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/news/ifla-sdg-update-january-2022/> [Megtekintve: 2022.01.31.]
54. Norway, Denmark, Spain and Germany had useful references last year. == Az IFLA honlapja. Hírek oldal. Feltöltve: 2022.01.31. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/news/recognising-libraries-as-sdg-implementation-partners-in-2021-part-1-a-record-year-for-voluntary-national-reviews/> [Megtekintve: 2022.01.31.]
55. We have a series of guides on engagement on the website as well. == Az IFLA honlapja. Libraries in voluntary national reviews oldal. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/libraries-in-voluntary-national-reviews/> [Megtekintve: 2022.01.31.]
56. Libraries, development and the UN2030 Agenda International Advocacy Programme (2016–2018): 2017 update. == Az IFLA honlapja. Hozzáférhető: <https://www.ifla.org/wp-content/uploads/2019/05/assets/hq/topics/libraries-development/documents/iap-update-may2017.pdf> [Megtekintve: 2022.01.20.]
57. Let's work together on library advocacy! Regional workshop for librarians from the Czech Republic, Poland, Romania, Slovakia, the Ukraine and Hungary (Együtt a könyvtárak érdekében! Regionális szeminárium cseh, lengyel, román, szlovák, ukrán és magyar könyvtárosok részvételével.); BARÁTNÉ HAJDU Ágnes. Nemzetközi IFLA szeminárium. == Könyvtárvilág [online], 6. (2018) 5., 5 p. Hozzáférhető: <https://mke.info.hu/konyvtarvilag/2018/11/nemzetkozi-ifla-seminarium/5315/> [Megtekintve: 2022.01.20.]

(Beérkezett: 2022. február 6.)

A nyílt archívumi információs rendszer (OAIS) szabványának honosítása

Az idén március 1-én megjelent MSZ ISO 14721:2022 *Úradat- és információkövetítő rendszerek. Nyílt archívumi információs rendszer (OAIS). Referenciamodell* a Magyar Szabványügyi Testület honosította azzal a céllal, hogy egységes terminológiai kiindulópontként szolgáljon a hazai közgyűjtemények hosszú távú megőrzését érintő tevékenységében.

A kiadvány elérhető az MSZT szabványboltjában, illetve kölcsönözhető az OSZK-n belül működő Könyvtártudományi Szakkönyvtár gyűjteményéből.

(Forrás: https://nemzetikonyvtar.blog.hu/2022/04/11/a_nyilt_archivumi_informacios_rendszer_oais_szabvanyanak_honositasa)